

**PROGRAM DELA SDS
NA PODROČJU ODNOSOV S SLOVENCMI V ZAMEJSTVU IN PO SVETU
V MANDATU 2018–2022**

Julij 2017

I UVOD

Več kot pol milijona ljudi slovenskih korenin živi na tujem, v zamejstvu in drugod po svetu. Slovenija se je v Ustavi RS in drugih dokumentih zavezala, da bo kot matica skrbela za Slovence zunaj meja slovenske države. 5. člen ustave pravi: »Država na svojem ozemlju varuje človekove pravice in temeljne svoboščine. Varuje in zagotavlja pravice avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti. Skrbi za avtohtone slovenske narodne manjšine v sosednjih državah, za slovenske izseljence in zdomce, ter pospešuje njihove stike z domovino. Skrbi za ohranjanje naravnega bogastva in kulturne dediščine ter ustvarja možnosti za skladen civilizacijski in kulturni razvoj Slovenije. Slovinci brez slovenskega državljanstva lahko uživajo v Sloveniji posebne pravice in ugodnosti. Vrsto in obseg teh pravic in ugodnosti določa zakon.«

Slovinci, ki živijo zunaj meja Slovenije, so izjemno bogastvo za slovenski narod, kar pa vladajoča slovenska politika žal ne prepozna, zato že nekaj let beležimo nazadovanje na tem področju. Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu (Urad) je brez vizije ter strategije in v času ministrovanja ministra Gorazda Žmavca, ki je na tem položaju že dva mandata, se ni zgodil kakšen pozitiven premik na področju vizije in strategije odnosa Slovencev zunaj meja Republike Slovenije. Urad se je v teh letih zapletal tudi v nepravilnosti, netransparentne delitve proračunskih sredstev med manjšinske organizacije in negospodarno trošenje denarja z resnimi sumi na koruptivno in klientelistično delitev.

Aktualna vladajoča politika se ne ukvarja resno z razlogi odseljevanja, kar pomeni, da manjka globalna strategija do izseljencev in priseljencev, ki bi upoštevala različne vidike in področja. V Sloveniji manjka jasen sogovornik, ki bi bil sposoben artikulirati možnosti sodelovanja in vključevanja Slovencev zunaj meja v sodelovanje z različnimi slovenskimi institucijami.

V Slovenski demokratski stranki ocenjujemo, da je na tem področju treba zastaviti bolj ambiciozno politiko, ki bo temeljila tako na obstoječih okvirih organiziranja, hkrati pa ga bo nadgradila tudi s sodobnim načinom povezovanja s Slovenci zunaj meja Republike Slovenija.

II SPREMEMBE NA NORMATIVNI RAVNI

1. KROVNI ZAKON

Krovni Zakon o Slovencih zunaj meja Republike Slovenije, ki je bil sprejet v času prve vlade Janeza Janše, je dobra osnova za sodelovanje s Slovenci zunaj meja države. Po več kot desetletju od sprejetja tega zakona je treba razmisliti tudi o posodobitvah, ki bodo odražale duh današnjega časa. Večjo vlogo v zakonu je treba dati rimskokatoliškim misijam. Slovenska demokratska stranka je v času, ko je bila vodilna stranka v prvi vladi Janeza Janše, z uveljavitvijo položaja ministra, ki vodi Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu, temu področju tudi na normativni ravni dala veliko veljavo, žal pa niso vsi dosedanji ministri tega statusa s svojim delom upravičili in izkoristili v prid Slovencev v zamejstvu in po svetu.

2. POSODOBITEV RESOLUCIJ IN AKCIJSKIH NAČRTOV

2.1 Resolucija o odnosih s Slovenci po svetu (ReOSPS) je bila sprejeta leta 2002 in je po petnajstih letih potrebna posodobitve. V resoluciji so navedeni organi in ministrstva, ki že zdavnaj ne obstajajo več. V teh letih pa se je na tem področju zgodilo precej sprememb, ki jih je treba vključiti v resolucijo. Resolucija, ki bi morala dajati izhodišča in smernice za delo v prihodnosti, je ostala v preteklosti.

2.2 Resolucija o položaju avtohtonih slovenskih manjšin v sosednjih državah in s tem povezanimi nalogami državnih in drugih dejavnikov Republike Slovenija je še starejšega datuma, sprejeta je bila pred dobrimi dvajsetimi leti, to je leta 1996. Obe resoluciji sta bili sprejeti še v času, ko Slovenija ni bila članica Evropske unije in Nata, ko še ni bila v schengenskem območju, od nastanka resolucij do danes pa se je zamejski družbeni in politični prostor precej spremenil.

2.3 Akcijski načrti: Izdelali bomo nove akcijske načrte, saj je bila večina izdelana pred več kot petimi leti, ostali pa so več ali manj nedotaknjeni, le črka na papirju. Izdelali bomo načrte in jih hkrati tudi uresničevali. Tako je treba sprejeti:

- *akcijski načrt sodelovanja Slovenije s slovenskimi znanstveniki v zamejstvu in po svetu;*
- *akcijski načrt sodelovanja z mladimi;*
- *akcijski načrt sodelovanja z gospodarstveniki;*
- *akcijski načrt ohranjanja in učenja slovenskega jezika.*

2.5 Sodelovanje pri pripravi Strategije ekonomskih migracij 2020–2030. Strategija ekonomskih migracij za obdobje med letoma 2010 in 2020 se izteka in v novi strategiji za prihodnje desetletje bomo posebno pozornost namenili spodbujanju vračanja slovenskih izseljencev in zdomcev iz tujine, ter s tem pridobivanju njihovih znanj in delovnih izkušenj. Pri sodelovanju v pripravi strategije bomo dali poudarek na ustvarjanje koherentnega skupnega slovenskega intelektualnega prostora z vključevanjem potenciala Slovencev iz zamejstva in sveta ter na olajšanje pogojev za bivanje in delo slovenskih izseljencev v RS.

2.6 Informacijski center: Na nekaterih področjih v Sloveniji primanjkuje dovolj izobraženega kadra, saj je veliko mladih in izobraženih odšlo v tujino. Ustanovili bomo informacijski center, ki bo ob sodelovanju s slovenskimi podjetji ažurno informiral mlade izseljence o deficitarnih poklicih v Sloveniji oz. prostih delovnih mestih v Sloveniji. Ažurna in kakovostna informacija bo koristna za vse, ki razmišljajo o vrnitvi v domovino.

III SLOVENSKO DRŽAVLJANSTVO

Slovenska demokratska stranka je zainteresirana, da se ljudem, ki so slovenskega porekla, ki imajo stike s Slovenijo in tudi željo, da postanejo slovenski državljani, to omogoči s čim manj birokratskih ovir. S programom debirokratizacije slovenske države bomo zagotovili krajšo pot do pridobivanja slovenskega državljanstva vsem tistim, ki bodo izpolnjevali osnovne pogoje. V primeru političnih, gospodarskih in drugih kriz v državah po svetu mora Slovenija pomagati ali omogočiti vrnitev tistim, ki so slovenskih korenin.

IV ZASTOPSTVO SLOVENCEV ZUNAJ MEJA REPUBLIKE SLOVENIJE V SLOVENSKEM PARLAMENTU

V SDS bomo s spremembo ustave in zakona o volitvah omogočili, da bodo poleg predstavnikov dveh avtohtonih manjšin, ki živijo v Sloveniji, in imajo mesto v Državnem zboru, dobili zagotovljeni sedež v slovenskem parlamentu tudi predstavniki Slovencev zunaj meja republike Slovenije, torej predstavniki slovenske manjšine v sosednjih državah ter izseljenci, ki so se v različnih obdobjih razselili povsod po svetu. Veliko držav ima to zastopstvo že urejeno in v SDS menimo, da je skrajni čas, da to uredimo tudi v Republiki Sloveniji. SDS je v času prve Janševe vlade že sprejela krovni zakon o Slovencih zunaj njenih meja, ki določa tudi ministra za to področje, naslednji korak h krepitvi odnosov s Slovenci v zamejstvu in po svetu pa je zagotovitev poslanskih mest v slovenskem parlamentu.

V VOLILNA ZAKONODAJA

V SDS bomo vztrajali, da se bo dosledno spoštovala volilna zakonodaja in da bo omogočala slovenskim državljanom s stalnim prebivališčem v tujini sodelovanje pri volitvah, ter si prizadevala, da se odpravijo težave, ki so se pojavljale slovenskim državljanom v tujini pri izvajanju volilne pravice. Te težave so bile velikokrat posledica namernega nagajanja. Zahtevali bomo, da Republiška volilna komisija v sodelovanju z Ministrstvom za zunanje zadeve RS oziroma diplomatsko-konzularnimi predstavništvi zagotavlja Slovincem po svetu pravočasno obveščeno in sodelovanje pri volitvah v Republiki Sloveniji.

VI NOVE GENERACIJE MIGRANTOV

V Slovenski demokratski stranki bomo posebno pozornost namenili novodobni migraciji mladih in izobraženih Slovencev. V zadnjih letih se je izselilo na desettisoče mladih, in ti trendi se še kar nadaljujejo. Za te mlade izseljene Slovence ne obstajajo natančni podatki, kam so se preselili in ali se nameravajo vrniti. Vzroki za izseljevanje so različni, večinoma mladi in izobraženi v Sloveniji ne dobijo ustrezne zaposlitve, zato si iščejo priložnosti na tujem. Klasična organiziranost povezovanja mladih na tujem več ne zadostuje, saj so večinoma precej razpršeni, niso poseljeni v takih skupinah in skupnostih, kot v preteklosti, poleg tega pa zaradi različnih interesov društvena organiziranost za to strukturo ljudi ni primerna. To kaže tudi praksa, saj teh ljudi ni opaziti v tradicionalnih izseljeniških društvih, ki so nastala zaradi ekonomskih in političnih migrantov, in v katerih se združujejo starejše generacije, pa tudi njihovi potomci, ki so bili rojeni na tujem.

V SDS bomo s to generacijo vzpostavili nov način povezovanja in mreženja, ki temelji na sodobnih komunikacijskih orodjih. Nove medijske platforme omogočajo mreženje in sodelovanje iz dneve sobe, svet je na dlani in nova orodja je treba izkoristiti, čeprav je jasno, da ne morejo nadomestiti neposrednega stika. Ta virtualna mreženja pa lahko v naslednji fazi tudi pripeljejo do neposrednih stikov.

Sicer pa bo celotna vlada, ko jo bo vodila SDS, v državi ustvarjala takšne pogoje, da bodo imeli mladi in izobraženi, za katere je država prispevala veliko denarja, možnost izkoristiti svoj potencial v domovini.

VII VKLJUČEVANJE NOVIH MEDIJSKIH PLATFORM

Mladi Slovenci se lahko prek družbenih omrežij povezujejo med sabo v tujini in hkrati s Slovenijo, zato bomo s posebnimi programi države finančno podprli spletno komuniciranje, pri čemer bomo uporabili celotno paleto sodobnih spletnih platform. Prizadevali si bomo:

- a) ustvariti spletna omrežja za posamezne ciljne skupine Slovencev po svetu;
- b) ustvariti spletna omrežja, na katerih bodo dostopne informacije o slovenski zakonodaji, ki bi zanimala Slovence po svetu;
- c) ustvariti spletno omrežje z informacijami o razpisanih raziskovalnih in drugih projektih, ki so mednarodnega značaja;
- d) ustvariti spletna omrežja z biografijami Slovencev po svetu: znanstveniki, kulturniki, športniki idr.;
- e) ustanoviti spletne mreže med zainteresiranimi posamezniki in institucijami po svetu, kjer delujejo Slovenci, in institucijami v Sloveniji;
- f) ustanoviti spletno omrežje, ki bo z svojo vsebino namenjeno ohranjanju nacionalne identitete in dediščine;
- g) podpirati različne strani in skupine na družabnem omrežju Facebook, ki so namenjene mladim in različnim populacijam Slovencev izven meja Slovenije, prek katerih si izmenjujejo povsem osebne informacije in izkušnje;
- h) graditi spletna orodja, ki bodo omogočala odprt in hiter dialog med zainteresiranimi Slovenci, z ustreznim urejanjem oziroma administriranjem spletišča spodbujati in usmerjati razpravo o relevantnih družbenih, gospodarskih in političnih problemih doma in po svetu;
- i) vse mreže med seboj povezati; različna omrežja naj se tako povezujejo tudi z najrazličnejšimi svetovnimi omrežji.

VIII MUZEJ IZSELJENSTVA

V Sloveniji prej potrebujemo muzej slovenskega izseljenstva kot pa ruski muzej v Mariboru. V Slovenski demokratski stranki bomo takoj po prevzemu oblasti začeli z aktivnostmi za ustanovitev muzeja slovenskega izseljenstva, ki bo z muzejskimi predmeti in s pomočjo najsodobnejše interaktivne tehnologije prikazoval zgodovino slovenske diaspore in bo mlade seznanjal s to problematiko. Muzej bo deloval kot enota v že obstoječi muzejski mreži. V slovenskih društvih po svetu je veliko dragocenega gradiva, ki se z menjavami generacij tudi izgublja. Zato je nujno, da se to gradivo zbere v slovenskih arhivih in tudi osrednjem muzeju slovenskega izseljenstva, ki bodo mlade generacije in vse Slovence seznanjali z zgodovino slovenskega izseljenstva.

IX PODPORA CIVILNI DRUŽBI

Podpora kulturnim, športnim, gospodarskim, verskim in drugim civilnodružbenim organizacijam, ki sodelujejo s slovensko narodno skupnostjo in Slovenci po svetu, je bistvenega pomena za ohranjanje stikov najrazličnejših predstavnikov družbe.

Na področju sodelovanja s Slovenci zunaj njenih meja imajo veliko vlogo organizacije civilne družbe, ki jim država namenja vse manj denarja. Civilnodružbene organizacije v Sloveniji, ki se ukvarjajo z izseljensko in manjšinsko problematiko in niso del etabrirane leve politike, dobivajo iz leta v leto manj sredstev, čeprav lahko na vsakem koraku dokazujejo, da so zelo aktivne, veliko bolj od tistih, ki jih Urad obdaruje z velikim proračunskim denarjem. Med njimi velja omeniti Svetovni slovenski kongres ali društvo Slovenija v svetu, prav tako so zunaj meja Slovenije zapostavljene manjšinske organizacije, ki temeljijo na krščanskih vrednotah.

V SDS bomo okrepili finančno pomoč tistim civilnodružbenim organizacijam, ki na področju sodelovanja z zamejstvom in Slovenci po svetu resnično opravljajo svojo vlogo, in ne bomo dovolili, da se denar, namenjen tej dejavnosti, pretaka v zasebne žepe.

X FINANČNA PODPORA RAZLIČNIM ORGANIZACIJAM V ZAMEJSTVU IN PO SVETU

Formalno ima Urad letne razpise za delitev sredstev med manjšinske organizacije in društva ter za dejavnost društev in organizacij Slovencev po svetu, vendar je ta delitev le navidezno transparentna, kajti s točkovanjem lahko Urad s svojo komisijo dosega, da več sredstev dobivajo organizacije, ki so v ideološkem polju obstoječe vlade. Glede finančnih virov in delitve denarja za programe organizacij v zamejstvu in po svetu bomo v SDS zagotovili pravično in transparentno delitev denarja, ki je na voljo v državnem proračunu.